

MILJÖUTSKOTTETS BETÄNKANDE 2/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av avfallslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 26 mars 2014 regeringens proposition med förslag till lag om ändring av avfallslagen (RP 16/2014 rd) till miljöutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- miljöråd Klaus Pfister och konsultativ tjänsteman Tarja Blauberg, miljöministeriet

- bevakningschef Teemu Virtanen, närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland
- verkställande direktör Sakari Hietala, Elker Oy
- verksamhetsledare Arto Puumalainen, SER-Tuottajayhteisö ry
- expert Marja Ola, Finsk Handel rf
- expert Pertti Sundqvist, Finlands naturskyddsförbund rf.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- Finlands Kommunförbund
- Miljöindustrin och -tjänster YTP rf.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås ändringar i avfallslagen för att genomföra Europaparlamentets och rådets omarbetade direktiv om avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning. Dessutom föreslås vissa andra ändringar utgående från erfarenheter från den praktiska tillämpningen av lagen.

Det föreslås att skyldigheten för distributörer av elektriska och elektroniska produkter att ta emot avfall som utgörs av eller innehåller elektriska och elektroniska produkter preciseras. Till lagen föreslås bli fogade bestämmelser enligt vilka distansförsäljare som säljer elektriska och elektroniska produkter ska utse ett behörigt ombud, som i stället för försäljaren ska ansvara för dennes producentansvarsskyldigheter i det land till vilket produkterna säljs. Det föreslås att även

en aktör som är etablerad i ett annat land kan utse ett behörigt ombud som i stället för den inhemska producenten ska ansvara för dennes skyldigheter. Det föreslås att till lagen fogas bestämmelser om förfaranden och tillsynsåtgärder vid transport av begagnade elektriska och elektroniska produkter till ett annat land. Dessutom föreslås vissa mindre justeringar av teknisk natur av bestämmelserna om producentansvar.

I propositionen föreslås dessutom ändringar i bestämmelserna om egen behandling av visst kommunalt avfall som uppkommer vid boende, uppstädningsskyldighet i andra hand i fall av nedskräpning, anmälan om insamlingsverksamhet till avfallshanteringsregistret, transportdokument, inspektioner och försummelseavgift samt straffbestämmelser. Till lagen föreslås bli fogad

en bestämmelse om definition av separat insamling av avfall.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Insamlingen och den övriga hanteringen av avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning baserar sig sedan 2005 på producentansvaret. I propositionen föreslås ändringar i syfte att precisera producentansvaret och genomföra skyldigheterna enligt det omarbetade direktivet om avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk eller elektronisk utrustning.

Enligt det omarbetade direktivet måste separat insamling av avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning och utnyttjandet av sådant avfall effektiviseras. Direktivet innehåller också nya krav på producenter och distributörers skyldighet att ordna separat insamling av avfallet, bestämmelser för att förebygga olagliga avfallstransporter och bestämmelser enligt vilket distansförsäljning ska omfattas av producentansvaret.

Utskottet anser sig kunna stödja de föreslagna ändringarna eftersom dessa främjar förebildelserna för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning av el- och elektronikprodukter, förbättrar konsumentens möjligheter att kostnadsfritt föra produkter som tagits ur bruk till en mottagningsplats utan krav på att köpa en ny produkt. Den administrativa bördan för producenterna minskar också när registrerings och rapporteringsförfarandena blir enklare.

Utskottet understryker i sitt betänkande MiUB 23/2010 rd¹ att tillräckligt ambitiösa mål bör ställas upp också för producentansvaret. Enligt det omarbetade direktivet är målet en insamlingsnivå på 45 procent från och med 2016 och 65 procent från och med 2019.

Avfallshanteringssystem som grundar sig på producentansvar håller småningom på att bli etablerade. Mängden el- och elektronikavfall som tillvaratagits genom sådana system är emellertid fortfarande blygsam och hundratals småföretag står fortfarande utanför producentansvaret. Enligt uppskattning går ungefär hälften av el- och elektronikavfallet förbi den avfallsinsamling som producenterna ordnar. Det bör också noteras att merparten av återanvändningen av elektriska och elektroniska produkter omfattar hela produkter och utgör normal handel med begagnade varor exempelvis i återvinningscentraler, på loppmarknader och på webbplatser för köp och försäljning. Enligt producentsammanslutningarna kommer nästan 80 procent av det icke-inkomstbringande avfallet via producentansvarssystemet, men endast 15 procent av det inkomstbringande avfallet.

Den föreslagna nya 117 a § förhindrar effektivare än hittills olagliga avfallstransporter av elektriska och elektroniska produkter. Enligt bestämmelsen ska innehavaren av en begagnad produkt till ett annat land som produkt och inte som avfall ska produktinnehavaren påvisa att denna klassificering är korrekt. Om tillräckliga bevis på att klassificeringen är korrekt inte kan läggas fram, ska produkten betraktas som avfall och transporten omfattas av de villkor som gäller internationella avfallstransporter.

Utskottet anser propositionen vara viktig därför att den för första gången för in distansförsäljning, alltså i praktiken näthandeln, under systemet för producentansvar. En allt större del av handeln med el- och elektronikprodukter sker tack vare näthandeln som distansförsäljning, och en allt större mängd så kallade fripassagerare utgör redan ett stort problem för de producenter som omfattas av producentansvaret och därmed tvingas bekosta avfallshanteringen också av sådana produkter.

¹ Regeringens proposition med förslag till lagar om avfallslag och vissa andra lagar som har samband med den (RP 199/2010 rd).

Enligt 66 a § i lagförslaget ska en producent som är etablerad i Finland och som säljer elektriska och elektroniska produkter genom distansförsäljning direkt till användare i en annan EU-medlemsstat utse ett behörigt ombud som i stället för producenten svarar för att dennes skyldigheter fullgörs i medlemsstaten i fråga. En producent som är etablerad i en annan medlemsstat och som säljer elektriska och elektroniska produkter genom distansförsäljning direkt till användare i Finland ska på motsvarande sätt utse ett behörigt ombud, som i stället för producenten svarar för att dennes skyldigheter fullgörs i Finland. Direktivet ålägger också myndigheterna i medlemsstaterna att samarbeta sinsemellan och se till att sprida tillräcklig information för att säkerställa att producenterna iakttar bestämmelserna i direktivet. Samarbetet är nödvändigt eftersom medlemsstaterna inte enbart med stöd av den nationella lagstiftningen kan ålägga aktörer i en annan medlemsstat att fullgöra skyldigheterna.

Utskottet anser det vara bra att problemet med fripassagerare när det gäller el- och elektronikavfall i anslutning till näthandeln kommer att minska betydligt tack vare lagändringen. Det är

emellertid beklagligt att regleringen i praktiken inte kan tillämpas på annan näthandel än den som är etablerad i EU-medlemsstaterna. En del av problemet måste därmed fortfarande bekostas av de övriga producenterna. Eftersom samma slags fripassagerarproblem gäller också andra avfallsslag som omfattas av producentansvar, bör motsvarande åtgärder vidtas också för dem.

Avslutningsvis konstaterar utskottet att halten av farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter som införs på EU-marknaden begränsas genom det tidigare direktivet (2011/65/EU), enligt vilket den behöriga myndigheten i Finland är Säkerhets- och kemikalieverket. Också när det gäller halten av farliga ämnen är det ett problem att ordna tillbörlig övervakning av de produkter som säljs direkt till användarna genom distansförsäljning från tredjeländer.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslaget utan ändringar.

Helsingfors den 25 april 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Martti Korhonen /vänst
medl. Christina Gestrin /sv
Timo Heinonen /saml
Pauli Kiuru /saml
Jukka Kärnä /sd
Jari Lindström /saf

Eeva-Maria Maijala /cent
Tapani Mäkinen /saml
Martti Mölsä /saf
Sari Palm /kd
Raimo Piirainen /sd
Anni Sinnemäki /gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.